

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з видавничої справи,
культури та української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

« » 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РИТОРИКА**

для студентів

спеціальності 081 Право

освітньо-професійної програми 081.00.01 Право

освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Київ — 2020

Розробник: Ловейко Тетяна Володимирівна, викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

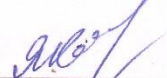
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології

Протокол від 31 серпня 2020 р.№1

Голова циклової комісії Олена ГРУЗДЬОВА

Робочу програму перевірено
«01» вересня 2020 р.

Заступник директор з навчально-методичної роботи Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директор з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

на 20__ / 20__ н. р. (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2,5 / 75
Курс	III
Семестр	V
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	2,5
Обсяг годин, в тому числі:	75
Аудиторні	34
Модульний контроль	6
Семестровий контроль	+
Самостійна робота	35
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми для спеціальності «081 Право» **метою** навчальної дисципліни «Риторика» є набуття студентами **компетентностей**:

світоглядної: наявність ціннісно-орієнтаційної позиції, загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів; розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства, сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій та прийняття їх як власних цінностей;

громадянської: здатність до реалізації прав і обов'язків громадянина України; здатність робити свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень; повага до Батьківщини, народу, держави, її символіки, традицій, мови; уміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю;

комунікативної: здатність ефективно спілкуватися у сфері професійної діяльності державною мовою; адекватно сприймати дії та вчинки співрозмовників, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки, створювати у мовленнєвому середовищі сприятливий психологічний мікроклімат; володіти вмінням чітко й виразно висловлювати думку, знати закони техніки мовлення: правильної постановки дихання, розвитку голосу, чіткої та зрозумілої дикції, нормативної орфоєпії;

науково-дослідницької: здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності; володіння науково-дослідними методами відповідно до фахового спрямування; здатність до нестандартних рішень типових задач та вміння вирішувати нестандартні завдання;

самоосвітньої: здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку, спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію, самоконтролю мовленнєвої діяльності.

Мета курсу реалізується завдяки виконанню таких **завдань**:

- сформувати всебічне цілісне уявлення про методологію, теоретичні засади, систему законів та історію розвитку риторики в людському суспільстві;
- сформувати стійкий позитивний мотиваційний інтерес до творчої риторичної практики, підготувати студентів до професійної мовленнєвої діяльності в усіх фахових комунікативних сферах;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням норм культури мовлення у процесі комунікації у різних ситуаціях, зокрема й нестандартних;
- виробити вміння здійснювати конструювання текстів різних стилів, самостійної побудови промов різної спрямованості з використанням основних технологій раціонального та емоційного впливу на аудиторію;

- формувати світоглядні принципи мовної особистості, виховувати повагу до рідної мови, почуття особистої відповідальності за власну мовну поведінку і стан мовленнєвої культури суспільства.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть **оволодіти знаннями про:**

- етапи розвитку мистецтва красномовства;
- розуміння суті законів красномовства;
- знаннями про основні види і жанри красномовства;
- осмисленням етапів та стадій творення промов різної спрямованості;
- знаннями про загальні принципи розробки публічного виступу та презентації, специфіку акцентування проблеми у промові, способи викладення матеріалу виступу;
- осмисленням риторичних прийомів, які можуть використовуватися під час робочого процесу та повсякденного спілкування;
- знаннями про соціально-психологічні закони спілкування оратора й аудиторії;
- розумінням основних понять культури мовлення, техніки усного мовлення.
- орфоепічних, орфографічних, лексичних, граматичних, стилістичних норм ділового спілкування;
- етикету ділового спілкування;
- особливостей професійного спілкування;
- основ культури усного та писемного мовлення;
- термінів, професіоналізмів та фразеології майбутнього фаху;
- стилів і типів професійного мовлення;
- класифікації документів;
- вимог до складання текстів документів.

Аналізуватимуть:

- фахову термінологію та застосовуватимуть її у різноманітних комунікативних процесах;
- тексти різних видів і жанрів;
- мовностилістичні явища, правильне оцінювання стилістичних можливостей мовних засобів.

Редагуватимуть:

- словосполучення, речення та тексти професійного спрямування;
- зразки промов.

Складатимуть:

- публічні виступи, дотримуючись етикету спілкування, використовуючи прийоми новизни та проблемні ситуації.

Добиратимуть:

- літературу відповідно до теми;
- стилістично вмотивовані мовні засоби для створення професійних документів;

- синоніми, пароніми, омоніми, антоніми для урізноманітнення професійного мовлення;
- стилістично правильні висловлювання для дотримання культури спілкування;
- мовні одиниці при написанні професійних текстів відповідно до правил правопису;
- пунктограми при написанні професійних текстів згідно з пунктуаційними нормами української мови.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Усього	Аудиторна:					Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Підсумковий контроль	
Змістовий модуль 1. Загальні питання теорії красномовства. Основи ораторського мистецтва							
Тема 1. Предмет і завдання риторики, її основні поняття. Риторичні закони	6	2	2				2
Тема 2. Історія красномовства від доби Античності до сьогодення	8	2	2				4
Тема 3. Основні види і жанри красномовства	6	2	2				2
Модульна контрольна робота 1.	2					2	
Усього за змістовий модуль 1.	22	6	6	-	-	2	8
Змістовий модуль 2. Структура риторичної діяльності							
Тема 4. Етапи творчої діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу	12	2	4				6
Тема 5. Композиція промови. Диспозиція. Теза та аргументи промови. Когезія	11	2	4				5
Модульна контрольна робота 2.	2					2	
Усього за змістовий модуль 2.	25	4	8	-	-	2	11
Змістовий модуль 3. Риторична культура професійно мовлення							
Тема 6. Елокуція. Мовленнєве оформлення промови	10	2	2				6
Тема 7. Меморія. Акція. Зовнішня культура комунікації	7		2				5
Тема 8. Риторичні форми діалогічного мовлення. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови	9		4				5
Модульна контрольна робота 3.	2					2	
Усього за змістовий модуль 3.	28	2	8	-	-	2	16
Усього за курс	75	12	22	-	-	6	35

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання теорії красномовства.

Основи ораторського мистецтва

Тема 1. Риторика як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання риторики, її основні поняття і закони

Риторика та її роль у розвитку гуманітарних наук. Предмет і завдання риторики як науки і навчальної дисципліни. Традиції, основні поняття класичної риторики. Риторична формула. Закони риторики. Основоположні розділи риторики. Зв'язок риторики з іншими науками. Роль ораторського мистецтва у професійній діяльності юриста.

Основні поняття теми: риторика, промова, оратор, аудиторія, вплив на аудиторію, модули публічного виступу, логос, етос, пафос, закони риторики, концептуальний закон, стратегічний закон, закон моделювання аудиторії, тактичний закон, мовленнєвий закон, закон ефективної комунікації, системно-аналітичний закон, етапи діяльності промовця, риторична формула.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 5, 6, 8, 10.

Тема 2. Історія красномовства від доби Античності до сьогодення

Історія ораторського мистецтва. Красномовство міфології і стародавнього світу. Риторика Античної Греції. Ораторська діяльність Перикла, Сократа, Демосфена та Аристотеля. Трактат Аристотеля «Риторика». Особливості давньоримського ораторського мистецтва. Ораторська діяльність Марка Цицерона, педагогічна риторика Марка Квінтіліана. Формування нових засад європейського красномовства в епоху Середньовіччя і Відродження. Зародження університетського красномовства. Гомілетика та християнське красномовство. Історія вітчизняного красномовства. Красномовство Київської Русі. Києво-Могилянська академія як осередок риторичної культури України. Риторично-гуманістична концепція Григорія Сковороди. Праця Феофана Прокоповича «Про риторичне мистецтво». Принцип гармонізуючої риторики Яна Коменського. Сучасний етап розвитку риторики. Неориторика.

Основні поняття теми: класична риторика, неориторика: аргументативна і лінгвістична; софістика, полеміка, діалектика; промови дорадчі, епідейктичні, судові; філіппіки; теорія трьох стилів; гомілетика, університетське красномовство.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова) : 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 5, 6, 8, 15.

Тема 3. Основні види та жанри сучасного ораторського мистецтва

Роди і види ораторського мистецтва. Основні жанри ораторського мистецтва. Види публічних виступів, їх характерні риси. Соціально-політичне красномовство.

Академічне красномовство. Юридичне красномовство. Соціально-побутове красномовство. Рекламне красномовство. Церковно-богословське красномовство. Лекційно-пропагандистське красномовство. Стилї і жанри педагогічного красномовства. Риторичний канон у педагогічному дискурсі.

Основні поняття теми: академічне красномовство, наукова доповідь, повідомлення, лекція, реферат, виступ, бесіда; церковне красномовство, катехізація, проповідь: політичне красномовство, військове красномовство, політична промова, судове (юридичне) красномовство, дебати, судова промова: прокурорська, адвокатська; суспільно-побутове красномовство, епідейктичне (урочисте) красномовство, ювілейна промова, привітальне слово, застільне слово (тост), надгробне (поминальне) слово.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 13, 14, 15

Змістовий модуль 2.

Структура риторичної діяльності.

Риторична культура професійного мовлення

Тема 4. Етапи творчої діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу

Закон ступеневої послідовності у риторичній діяльності. Етапи підготовки оратора: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, рефлексія і релаксація (рефлексія). Інвенція як мистецтво попередньої систематизації матеріалу. Стратегія і тактика публічного виступу. Мета публічного виступу: інформування чи переконання. Установка оратора: проінформувати (навчити), розважити, заохотити, переконати, самопрезентація. Аналіз майбутньої аудиторії. Ознаки аудиторії: соціально-демографічні, соціально-психологічні, формально-ситуативні. Портрет аудиторії: її мотиви, інтереси, установки. Вибір теми, розроблення предмету промови. Методи підготовки: вивчення першоджерел, збирання матеріалу, виписки, зберігання інформації. Короткі форми запису прочитаного: складання конспекту, тез, плану.

Основні поняття теми: етапи творчої діяльності промовця: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, релаксація (рефлексія); стратегія і тактика промовця; мета публічного виступу: переконання, інформування; моделювання майбутньої аудиторії, конспект, тези, план простий, складний, цитатний.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 1, 2, 3, 4, 14, 15.

Тема 5. Композиція промови. Диспозиція. Когезія

Структура промови: вступ, виклад, аргументація, заключна частина. Варіанти схеми. Вступ: види та функції. Різновиди прийомів вступу до публічної промови.

Виклад: моделі та методи. Особливості композиції основної частини; теза, аргументи. Аргументація: структура та види. Коректні й некоректні прийоми аргументації. Аргументи сильні і слабкі. Заключна частина: типи її побудови. Різновиди прийомів завершення промови. Логічна культура оратора. Логічні помилки. Способи інтеграції структурних компонентів тексту: прийоми когезії, проспекція, ретроспекція. Способи впливу на аудиторію. Засоби активізації слухачів: прийом співпереживання, прийом парадоксальної ситуації, формування проблемного питання, апеляції до інтересів слухачів, до подій, часу, місця, до авторитету. Гумористична ремарка.

Основні поняття теми: структура промови, вступ, основна частина, теза, аргумент, заключна частина промови, когезія.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 11, 12, 13, 14, 15.

Змістовий модуль 3.

Риторична культура професійно мовлення

Тема 6. Елокуція. Мовленнєве оформлення промови

Комунікативні якості мовлення: правильність, ясність, виразність, багатство, точність, стислість, достатність, доцільність, художня образність. Робота над стилем та логікою тексту. Рівні прояву образності у мовленні: лексичний (тропи), логічний (аналогізація), синтаксичний (фігури), звуковий (асонанс, алітерація). Риторичні засоби персоніфікації: риторичні звертання та запитання. Мовленнєві стратегії та тактики педагога.

Основні поняття теми: звукопис, асонанс, алітерація; анафора, епіфора, рондо (кільце); троп, метафора, епітет, порівняння, оксиморон, уособлення, синтаксична фігура, стилістична фігура, риторичний вигук, риторичне питання, парадокс, каламбур, хіазм, перифраз.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 2, 3, 4, 14, 15.

Тема 7. Меморія. Акція. Зовнішня культура комунікації

Способи запам'ятовування тексту промови: механічний, логічний, мнемотехнічний. Асоціативні прийоми запам'ятовування («римська кімната» та ін.). Врахування можливостей людського сприйняття («ефект рамки», «магічне число» та ін.). Зовнішня культура комунікації. Невербальні засоби промовця: вигляд, міміка, зоровий контакт, кінесика, паралінгвістичні чинники. Обставини спілкування: мета, кількість учасників, специфіка аудиторії, місце комунікації. Зони комунікації. Вихід до слухачів, міміка, зоровий контакт, пози, жести.

Техніка усного мовлення. Фонаційне дихання, його розвиток, оптимальне голосоутворення, дикція. Норматива артикуляційна база як основа правильної літературної вимови. Засоби ритміко-інтонаційної організації мовленнєвого потоку: інтонація, логічні та психологічні паузи, логічний наголос, мелодика мовлення, темп, тембр мовлення.

Способи подолання хвилювання перед і під час виступу. Стратегія поведінки оратора: підготовка до виступу, вміння сидіти і стояти перед аудиторією, обирання місця для промови. Риторичні засоби та їх роль в усному мовленні.

Основні поняття теми: меморія, акція, мнемотехніка: концентрація, повторення, асоціація; техніка усного мовлення, фонаційне дихання, голос, дикція, артикуляційна гімнастика, мелодика мовлення, інтонація, пауза, логічний наголос; засоби логіко-емоційної виразності; партитура тексту; невербальні засоби промовця, кінесика, міміка.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 2, 3, 4, 5, 15.

Тема 8. Риторичні форми діалогічного мовлення. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови

Риторичні форми діалогічного мовлення. Сутність полеміки та її види: дискусія, диспут, суперечка. Поняття суперечки. Еристика. Пропонент та опонент. Стратегія суперечки. Етапи суперечки. Види суперечки: за метою та цілями, за соціальним призначенням. Мистецтво полеміки. Етика та етикет полеміста. Полемічні прийоми. Методи маніпуляції та способи їх подолання. Прийоми встановлення контакту з аудиторією. Техніка відповідей на питання, нейтралізації заперечень. Основи ведення ділової бесіди. Методи мовного та невербального впливу в діалогічному педагогічному спілкуванні.

Риторичний аналіз промови як основа удосконалення риторичної майстерності. Критерії оцінки виступу: структурно-смілова характеристика, характеристика мовлення, виконавська майстерність. Самоаналіз і взаємоаналіз виступів.

Основні поняття теми: еристика, дискусія, диспут, полеміка, дебати, ділова бесіда, стратегії ведення бесіди, самоаналіз виступу, взаємоаналіз промов.

Рекомендовані джерела:

Основна (базова): 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткова: 2, 3, 4, 14, 15.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1.		Модуль 2.		Модуль 3.	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4	4	4
Робота на семінарському занятті	10	1	10	3	30	3	30
Виконання завдань самостійної роботи	5	3	15	2	10	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			56		71		75
Максимальна кількість балів	202						
Розрахунок коефіцієнта	2,02						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема 1. Основи красномовства як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання риторики, її основні поняття (2 год.)

- З'ясуйте місце риторики як інтегральної дисципліни у колі інших наук про людину.
- Розкрийте суть зв'язків красномовства з психологією, психолінгвістикою, лінгвістикою, філософією, етикою, логікою, акторською майстерністю, літературознавством, історією, соціологією, педагогікою тощо.
- Сформулюйте закони риторичної діяльності.

Тема 2. Історія риторики (4 год.)

- Охарактеризуйте діяльність та риторичні здобутки одного з античних філософів-риторів (за вибором).
- Випишіть, використовуючи матеріали підручника Мацько Л. І. Риторика / Л. І. Мацько, О. М. Мацько.— К. : Вища шк., 2006.— 311 с., особливості давньоримського ораторського мистецтва.

3. Підготуйте повідомлення «Феофан Прокопович — суспільний діяч, ритор, політик».
4. Створіть презентацію за темою семінарського заняття. Підготуйте повідомлення для виступів за темами (за вибором):
 - Виникнення і характерні риси вітчизняної риторики.
 - Риторика у творчості Івана Вишенського, Григорія Сковороди.
 - Риторика в Києво-Могилянській академії.
 - Риторична спадщина Феофана Прокоповича.
 - Сучасні українські промовці (за вибором студента).
5. Окресліть основні засади неориторики ХХ–ХХІ ст.

Тема 3. Основні види і жанри красномовства, сфери його застосування (2 год.)

Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю у формі тез:

1. Стисло сформулюйте, що таке академічне красномовство. Назвіть основні жанри академічного красномовства та стисло охарактеризуйте кожен з них.
2. Які форми діалогу зі слухачами використовують академічні оратори?
3. Яку роль в академічному красномовстві відіграють фундаментальне наукове знання та аргументація?
4. Дайте стисле визначення політичного красномовства. Назвіть основні жанри політичного красномовства, охарактеризуйте кожен з них.
5. Сформулюйте, що таке юридичне (судове) красномовство.
6. Дайте визначення суспільно-побутового красномовства. У якій сфері функціонує цей вид красномовства. Назвіть основні жанри суспільно-побутового красномовства і рису, яка їх об'єднує. Яку роль у цьому виді красномовства відіграє імпровізаційно-емоційне начало, гумор тощо?

Тема 4. Етапи творчої діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу (6 год.)

1. Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):
 - Яких вимог до оформлення рукопису майбутнього виступу слід дотримуватися?
 - Схарактеризуйте різновиди підготовчих записів, які використовують оратори для запам'ятовування тексту (конспект, тези, план).
 - Як слід користуватися конспектом під час виступу?
 - Що таке промова-експромт? Хто і в якій ситуації може вдаватися до імпровізації?
 - У чому полягає різниця між темою та головною думкою (метою) промови?
 - Що таке підтема, мікротема? Як вони підводять слухача до розуміння теми промови?

2. Використавши інтернет-ресурси, доберіть текст промови за вашим фахом (обсягом 200–250 слів), складіть тези і план тексту.

Тема 5. Композиція промови. Диспозиція (5 год.)

Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):

- Які три структурні компоненти будь-якого літературного твору виділяють з античних часів?
- Якими способами оратор досягає зацікавлення аудиторії на початку промови?
- На чому базується система логічних доказів у виступі оратора?
- Що таке індукція та дедукція? Наведіть власні приклади.
- Які основні закони логіки не слід порушувати оратору?
- Чи може оратор апелювати до самої лише логіки? Чи тільки логікою визначаються вчинки людей?
- Що таке психологічна налаштованість аудиторії?
- Як оратор мусить враховувати бажання та сподівання людей?
- Чому вправний оратор вміло поєднує в промові логічні та емоційні моменти? Як, на вашу думку, це можна зробити?
- Які прийоми завершення промови ви знаєте?

Тема 6. Елокуція. Мовленнєве оформлення промови (6 год.)

1. Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):
 - Чи можна створити художній образ підбором звуків? Що таке алітерація та асонанс? Наведіть приклади з текстів творів для дітей.
 - Чому саме словесний (лексичний) рівень мови є основним засобом творення художнього образу?
 - Дайте визначення поняття *троп*. З якою метою оратори використовують тропи? Спробуйте навести приклади тропів з ораторського мовлення.
 - Наведіть приклади синтаксичних та стилістичних фігур.
2. Проаналізуйте текст промови публічної особи (риторичного спрямування) з погляду використання виражальних засобів (фонетичних, лексичних і синтаксичних).

Тема 7. Меморія. Акція (5 год.)

1. Опрацюйте матеріал лекції та відповідної теми за рекомендованими джерелами і дайте відповіді на такі питання для самоконтролю (усно або у формі тез):
 - Чому важливо встановити контакт з аудиторією?
 - Як підтримувати увагу аудиторії?
 - Назвіть і охарактеризуйте невербальні засоби оратора.
 - Що ви знаєте про зони комунікації?

- Чому питання виходу до аудиторії потребує особливої уваги?
 - Як встановити візуальний контакт з аудиторією?
 - Які різновиди жестів ви можете назвати? Які жести найбільш доречні під час публічного виступу?
 - Які прийоми для подолання нервовної жестикуляції ви знаєте?
2. Користуючись рекомендованими джерелами та інтернет-ресурсами, доберіть 5–10 вправ для розвитку фонаційного дихання та артикуляційної гімнастики; відпрацюйте їх виконання.
 3. Доберіть 3–4 скоромовки (чистомовки), які формують певні орфоепічні норми, досконало розучіть їх.
 4. Серед ресурсів відеохостингу YouTube та ін. знайдіть два-три відеозаписи художнього читання у виконанні професійних читців чи акторів. Проаналізуйте їх з погляду відповідності критеріям виразного читання: орфоепічної правильності, чіткої дикції, відповідного інтонування.

Тема 8. Риторичні форми діалогічного мовлення. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови (5 год.)

1. Складіть порівняльну таблицю, охарактеризувавши поняття: *дискусія, дебати, полеміка*.
2. Виконайте риторичний аналіз тексту промови (за вибором) за схемою:
 - визначити тип промови;
 - визначити тип вступу;
 - визначити модель та методи викладення основної частини;
 - визначити тип закінчення;
 - охарактеризувати мовленнєві засоби виразності.
3. Підготуйтеся до самоаналізу вашого публічного виступу на наступному занятті за схемою:
 - Чи вдалося захопити увагу аудиторії та утримувати її протягом усього виступу?
 - Чи вдалим був початок виступу?
 - Чи вдалося реалізувати задум та не відхилятися від теми?
 - Чи вдалим було завершення?
 - Чи було сказано все, що планувалося?
 - Чи впевнено почувалися на місці оратора?
 - Чи хотілося виступити перед цією аудиторією ще раз?

Шкала оцінювання самостійної роботи

Бали за виконання самостійної роботи	Значення оцінки
5	Високий рівень підготовки матеріалу з можливими незначними недоліками
4	Достатньо високий рівень підготовки матеріалу, відповідь структурована, дано характеристику більшості елементів
3	Загалом якісний рівень підготовки матеріалу, відповідь структурована, дано характеристику незначній кількості елементів
2	Посередній рівень підготовки матеріалу, структура відповіді нечітка, дано характеристику певній частині елементів
1	Структура відповіді відсутня, дано характеристику незначній кількості елементів за вибором студента
0	Відсутність виконаного завдання, винесеного на самостійне опрацювання, або абсолютна невідповідність матеріала, що підготував студент, питанню, винесеному на самостійне опрацювання

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання. Критерії і норми оцінювання модульної (контрольної) роботи

Максимальна кількість балів — 25	Критерії оцінювання
25–20	Завдання виконані якісно (90 % — 100 % виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
19–15	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (89 % — 75% виконання усіх розділів модульної (контрольної) роботи).
14–10	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (74 % — 50% виконання всіх розділів модульної (контрольної) роботи).
0–9	Завдання не виконано (виконання 49 % усіх розділів модульної (контрольної) роботи).

Модульний контроль проводиться в письмовій формі: письмове тестування, ведення таблиці, модульна контрольна робота.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення підсумкового контролю — залік.

Результати заліків оцінюються за стобальною шкалою відповідно до кількості набраних балів, і, як правило, оголошуються на останньому практичному, семінарському занятті. Оцінка виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт для проміжного контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. У разі невиконання окремих обов'язкових видів робіт з об'єктивних причин, студент повинен виконати їх і прозвітувати до останнього семінарського (практичного) заняття. Час та порядок виконання робіт і

звітування визначає викладач. Якщо за результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни студент набрав менше ніж 35 балів, то для одержання заліку він має пройти повторний курс вивчення відповідної навчальної дисципліни.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90–100	Відмінно
B	82–89	Дуже добре
C	75–81	Добре
D	69–74	Задовільно
E	60–68	Достатньо
FX	35–59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1–34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична карта дисципліни «Риторика»

**Разом: 75 год: лекції — 12 год, семінарські заняття — 22 год, модульний контроль — 6 год,
самостійна робота — 35 год.**

Модулі	Модуль I.			Модуль II.		Модуль III.		
Назва модуля	Загальні питання теорії красномовства. Основи ораторського мистецтва			Структура риторичної діяльності		Риторична культура професійного мовлення		
Тижні								
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Предмет і завдання риторики, її основні поняття. Риторичні закони	Історія красномовства від доби Античності до сьогодення	Основні види і жанри красномовства	Етапи діяльності промовця. Інвенція. Стратегія і тактика підготовки виступу	Композиція промови. Диспозиція. Когезія	Елокуція. Комунікативні якості мовлення. Мовленнєве оформлення промови. Засоби створення виразності		
Теми семінарських занять	Предмет і завдання риторики, її основні поняття. Риторичні закони	Історія красномовства від доби Античності до сьогодення	Основні види і жанри красномовства	Інвенція. Способи підготовки промови. Конспект, тези, план	Прийоми вступу і завершення промови. Структура основної частини. Теза і аргументи	Елокуція. Комунікативні якості мовлення. Мовленнєве оформлення промови. Засоби створення виразності	Тренінг з техніки усного мовлення оратора. Зовнішня культура риторичного спілкування	Риторичні форми діалогічного мовлення. Еристика. Основи ведення ділової бесіди. Риторичний аналіз промови
Самостійна робота	Табл. 6.2			Табл. 6.2		Табл. 6.2		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1.			Модульна контрольна робота 2.		Модульна контрольна робота 3.		
Підсумковий контроль	Залік							

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Гузенко І. І. Риторика. / І. І. Гузенко.— Львів, 2014.— 328 с.
2. Мацько Л. І. Риторика / Л. І. Мацько, О. М. Мацько.— К. : Вища шк., 2006.— 311 с.
3. Педагогічна риторика : історія, теорія, практика / за ред. О. А. Кучерук.— К. : КНТ, 2016.— 258 с.
4. Плотницька І. М. Ораторське мистецтво / І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін.— К. : НАДУ, 2011.— 128 с.
5. Прокопчук Л. В. Риторика / Л. В. Прокопчук.— Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017.— 206 с.

Додаткові

1. Абрамович С. Д. Риторика загальна та судова / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова.— К. : Юрінком Інтер, 2002.— 416 с.
2. Афанасьєва Л. І. Основи красномовства. / Л. І. Афанасьєва — Кіровоград, 2014.— 108 с.
3. Бондаренко Г. Л. Історія педагогічної риторики / Геннадій Бондаренко.— К. : Персонал, 2012.— 276 с.
6. Броджі-Беркофф Дж. Барокова гомілетика у східнослов'янському культурному просторі / Дж. Броджі-Беркофф // Contributi italiani al XIV Congresso Internazionale degli Slavisti. — Firenze : Firenze University Press, 2008.— С. 179–200.
7. Виразне читання : Навчально-методичні рекомендації / О. П. Вартик, О. О. Леонтєва.— Тирасполь, 2015.— 128 с.
8. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства : навчальний посібник / Л. М. Грицаєнко.— К : КНУТД, 2013.— 244 с.
9. Єлисовенко Ю. П. Ораторське мистецтво : постановка голосу й мовлення : Навч. посіб. / За ред. В. В. Різуна.— К., 2008.
10. Зіневич Л. В. Риторика — наука переконувати / Л. В. Зіневич.— Чернігів : Сівєрський центр післядипломної освіти, 2016.— 28 с.
11. Колотілова Н. А. Риторика.— К. : Центр учбової літератур, 2007.— 232 с.
12. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. В. Коваліва, В. І. Теремка. — К. : ВЦ «Академія», 2006.— 752 с.
13. Макович Х. Я. Словник термінів і понять з риторики. / Х. Я. Макович, Л. О. Вербицька, Н. О. Капітан.— Львів, 2016.— 140 с.
14. Піз А. Мова рухів тіла. Розширене видання. / Алан Піз, Барбара Піз.— К, 2015.— 416 с.
15. Томан І. Мистецтво говорити.— К., 1986.— 239 с.
16. Чалдіні Р. Психологія впливу / Роберт Чайлдіні.— Харків : 2015.— 368 с.

Інтернет-ресурси

1. Биркенбил В. Язык интонации, мимики, жестов.
<http://rhetoric-hall.com.ua/content/institut-ritoriki-imeni-dkennedi>
2. Гандапас Радислав. Учимся выступать публично
<http://www.worldmagik.ru/video/90/1>

3. Говори и властвуй. Ораторское искусство для каждого
<http://rhetoric-hall.com.ua/content/institut-ritoriki-imeni-dkennedi>
4. Дикція. 3-ій урок ораторського мистецтва
<http://www.youtube.com/watch?v=jL4MYbvushc>
5. Імідж. Основи ораторської техніки
<http://rhetoric-hall.com.ua/content/institut-ritoriki-imeni-dkennedi>
6. Мистецтво мовлення: риторика і ораторська майстерність
<http://www.youtube.com/watch?v=ZrGDIYnTetY>
7. П'ять золотих правил успішного оратора
http://www.youtube.com/watch?v=K5S5De1_S_I
8. Трибуна лідера. Заговори, щоб я тебе побачив
<http://www.youtube.com/watch?v=6o4YsrR2eI8>